

Article Arrival : 05/05/2021

Published : 15.08.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3244>Reference   Özkan, H.H., Çelikten, M., Yıldırım, A. & Çelikten, Y. (2021). "Milli Bayramlarda Yapılan Etkinliklerin Karakter Ve Değerler Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:86; pp:3298-3310

MİLLİ BAYRAMLARDA YAPILAN ETKİNLİKLERİN KARAKTER VE DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of The Events Made in National Holidays in Terms of Characters and Values Education

Prof. Dr. Hasan Hüseyin ÖZKAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sivas/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5249-1444>

Prof. Dr. Mustafa ÇELİKİTEN

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7966-3912>

Doktora Öğrencisi. Ahmet YILDIRIM

The Bohdan Kmelnytsky National Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pedagojik Bilimler Bölümü, Cherkassy/UKRAYNA

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9755-3645>

Öğretmen. Yeliz ÇELİKİTEN

Milli Eğitim Bakanlığı, Keykubat Anadolu İmam Hatip Lisesi, Kayseri/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1825-7002>

ÖZET

Ülkemizde değerler eğitimi açısından önemli ortam ya da etkinliklerin başında milli günlerimizde yaptığımız kutlama etkinlikleri gelmektedir. Bu etkinlikler, çocukların karakter ve değer eğitiminde, yaparak yaşayarak öğrenme açısından önemli öğrenme ortamları olmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, bu etkinliklerin çocuklarımızın karakterini ve değerlerini nasıl etkilediğini, eğitim fakültesi öğrencilerinin bu konuyla ilgili neler algıladıklarını, neler düşündüklerini ve nasıl anlamlandırdıklarını belirlemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Fenomonolojik (olgubilim) araştırma desenine göre yürütülen çalışmada, çalışma grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Çalışma grubunu da eğitim fakültesi öğrencileri arasından, gönüllü katılım sağlayan 24 öğretmen adayı oluşturmuştur. Görüşme ve yarı yapılandırılmış anket formuyla toplanan veriler, içerik analizi yaklaşımıyla çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adayları, milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin çocukların karakter gelişimlerine; milli kimlik geliştirme, milletini, vatanını, bayrağını sevmeye, sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişme, özgüven sahibi bireyler olma açısından önemli katkılar sağlayacağını ifade etmişlerdir. Milli değerler açısından ise; Milli birlik ve beraberlik, milli kimlik, milli kültür, vatan sevgisi, bayrak sevgisi, milli şahsiyetleri tanıma ve sevmeye gibi değerleri kazandırmada önemli görevleri yerine getireceğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Karakter Eğitimi, Değerler Eğitimi, Milli Bayramlar

ABSTRACT

In our country, the most important environment or activities in terms of education of values is the celebration activities that we organize on our national days. These activities are very significant in terms of learning by living and doing in character education and values education for children. In this context, the purpose of this study is to determine how these activities affect the character and values of our children, how the students in the faculty of education perceive and interpret the effect of these events. The study was carried out with a qualitative research method. The study was carried out according to the phenomenological research design and the study group was determined through purposeful sampling. The study group was also made up of 24 teacher candidates among the faculty of education, who voluntarily participated. The data was collected through interview and semi-structured questionnaire was analyzed with content analysis method. According to the results obtained from the research, teacher candidates stated that the celebration activities carried out on national holidays would

contribute to the character development of the children in terms of developing national identity, loving their nation, country, flag, growing up as responsible individuals, and being self-confident individuals. On the other hand, in terms of national values; they stated that celebration activities would fulfill important duties in gaining values such as national unity and solidarity, national identity, national culture, love of homeland, love of flag, familiarizing and loving national figures.

Key Words: Character Education, Values Education, National Holidays.

1. GİRİŞ

Eğitim sistemlerinin en temel görevi sağlam bir insan yetiştirme düzeni oluşturmaktır. Bu düzen, ülkelerin sahip olduğu milli eğitim sistemleri ile mümkündür. Milli eğitim sistemleri, ülkenin milli eğitim politikaları doğrultusunda oluşturulan amaçlar üzerine inşa edilir. Bu bağlamda, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen amaçlar; iyi insan ve etkin vatandaş yetiştirme üzerine kurulmuştur. Milli eğitimin üç temel amacının ikisi, özellikle karakter ve değerler eğitimi açısından çok önemli bir fikir ve bakış açısı ortaya koyar (MEB, 1980). Özellikle milli eğitimimizin birinci amacı milli ve manevi değerlerine bağlı insan yetiştirmeyi vurgularken, ikinci amacı ise beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bireyler yetiştirmeyi vurgular. Yani her iki amaçta da karakterli, milli ve manevi değerlere bağlı, sağlıklı ve dengeli bireyler yetiştirmek ön plana çıkarmaktadır.

Görülüyor ki, çağdaş eğitimin en temel amaçlarından biri sağlıklı bir toplum oluşturmak, sağlıklı bir toplum oluşturabilmenin temeli de sağlıklı bireyler yetiştirebilmektir. Sağlıklı olarak ifade edilebilecek bireylerin de sağlam karaktere sahip, milli değerleri benimseyip özümsemiş ve davranış haline getirmiş bireyler olacağı aşikârdır. Bireyin eğitimi, onun yaşamının her döneminde önemli olsa da sağlıklı bir birey yetiştirme ve toplum oluşturmada en önemli dönem hiç kuşku yok ki bireyin erken yaşlardaki eğitimidir. Çünkü karakter eğitimi ve gelişimi ile değerler eğitiminin oluşumunda bu dönem çok önemli bir yer tutacaktır (Kara, 2014; Dimaç, 1999).

Toplumlar, güven içinde yaşamak ve geleceğe güvenle bakabilmek için karakter gelişimi yönünden gelişmiş ve değerler yönünden iyi yetişmiş insanlara giderek daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle günümüzde ortaya çıkan ve günlük yaşamı çok olumsuz etkileyen bu olumsuzlukların toplum yaşamını çok derinden etkilediğini söylemek olasıdır. Çocuğun eğitiminin büyük oranda okula bırakıldığı günümüzde, ülkemizin sınav sistemleri ve okulların bu sınav sistemlerine göre öğrenci yetiştirme anlayışı çocuklarımızın ve gençlerimizin daha çok test çözümlerine başarılı olmaları ve yaşamda da böyle mutlu olacakları algısını yerleştirmektedir. Hatta bu algı gittikçe egemen bir değer yargısına dönüşmektedir. Bu durum sağlıklı bir toplum düzeni oluşturma açısından çok büyük bir tehlike ve tehdittir. Oysa çağdaş bir eğitimin, bu algıdan oldukça uzak olması gerekmektedir. Toplumumuzda; başta ahlaksızlık, hak ve adalet yoksunluk, sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerleri küçümsemek, vatan, millet, bayrak sevgisi ve saygısını yok saymak gibi davranışları kolaylıkla gözlemek mümkün olmaya başlamıştır. Ayrıca karşılıklı güvensizlik, yardımlaşma ve dayanışma gibi toplumsal değerlerden yoksunluk, ahlaksızlık, şiddet, yağma, yıkıcılık (Vandalizm), hırsızlık, her tür taciz, tecavüz, sahtecilik, akran zorbalığı, argo ve küfürlü konuşmak, bağnazlık, bencillik, madde bağımlılığı gibi davranışların yaygınlaşması, sağlıklı bir toplumdan uzaklaşılmasının en temel göstergelerinden biri olarak gösterilebilir.

Tüm dünyada zorunlu eğitimin süresi ve bu sürece katılanların sayısı artarken, bu süreçte yetişen bireylerin oluşturduğu toplumlarda; güvensizlik, mutsuzluk, huzursuzluk ve kaygıların arttığı da gözlenmektedir. Eğitilen ve kendini gerçekleştiren bireylerde oluşması gereken sevgi, saygı, güven, adaletle davranma, ahlaklı olma, yardımseverlik, dayanışma, dürüstlük, sorumluluk, hoşgörü, empati, hak, adalet ve objektiflik gibi değerlerin oluşmadığı; aksine, tüm insanlığın yaşadığı felaketlerin arttığı bir toplumsal çevre oluştuğu ifade edilebilir. Bu sosyal gerçekliğin çok somut hissedilmeye başlandığı bir toplumda doğal olarak daha anlamlı, daha farklı eğitim arayışının benimsenmesi gerekmektedir. Bunun için de sağlıklı bir toplumun inşa edilebilmesi için farklı bir karakter eğitimi ile farklı bir değerler eğitimi anlayışına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Bütün bu somut gerçeklikler, sağlıklı bir toplum yaratmada, karakterli, sağlam kişilik özelliklerine sahip, kendi değerlerini özümsemiş, bunları davranış haline getirebilmiş kişiler yetiştirebilmek için; özellikle milli bayramlarımızın, karakter eğitimi yönünden milli değerlerimizi kazandırmada bir fırsat

olarak görülmesi gerektiği düşünülebilir. Çünkü milli bayramlarda yapılan etkinlikler, erken yaşlardaki çocuklarımızın şahsiyet gelişimlerine ve milli değerleri kazanmalarına önemli derecede hizmet edecektir. Bu amaçla araştırmada, milli bayramlarımızın, bu bayramlarda gerçekleştirilen kutlama etkinliklerinin; milli şahsiyet ve milli değerler kazandırmadaki etkilerini, öğretmen adayları görüşleri doğrultusunda belirleme ve değerlendirme amaçlanmıştır. Ayrıca bu tartışma ve değerlendirmeler sonucunda bir farkındalık oluşturmak, ilgililere milli bayramlarımızın önemini bir daha vurgulanmak ve yaşatmak amaçlanmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Karakter ve Değerler Eğitimi Kavramları

Eğitim ile bireylere doğuştan itibaren sağlam bir karakter kazandırılır ve toplumsal değerlerin aktarımı yapılır. Eğitim yoluyla kazandırılan bu değerler, bireyin gelişimine önemli katkılar sağlar. Amaç sağlıklı bireyler yetiştirmek, bireylerin topluma uyumunu kolaylaştırmak ve yaşadığı topluma katkı yapmasını sağlamaktır. Çünkü yetişmekte olan bireyler, geleceğin sahibidirler ve bunların mutluluğu ve toplumun bekası için, bu bireylerin bilinçli olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda ele alınacak ilk kavram karakter kavramıdır. Karakter, çocuğun zihinsel, sosyal, duygusal gelişimini ifade eden ve onun yaşamını, geleceğini etkileyen kapsamlı bir oluşum ve gelişim sürecidir. Türk Dil Kurumu sözlüğü (TDK, 2018) karakter kavramını, “Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana nitelik, seciye, öz yapı”, olarak tanımlamaktadır. Farklı bakış açıları ve bilim anlayışlarına göre farklı şekillerde tanımlansa da ortak bir anlama ulaşma açısından karakter kavramının anlamları şu şekilde ortaya konabilir. Karakter kavramı, Durmuş (2011) tarafından, insanın doğuştan getirdiği mizaç özellikleri, sonradan geliştirdiği faziletleri, alışkanlıkları ve ahlaki değerleriyle ortaya çıkan özelliklerdir, şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka tanımda da bireyin kendi kendine egemen olmasını, kendi kendisiyle uyum içinde bulunmasını, düşünüş ve hareketlerinde tutarlı, sağlam kalabilmesini sağlayan özelliklerin bütünü (Püsküllüoğlu, 1995: 888) olarak tanımlanmıştır. Adler (1973: 173) de karakteri, içinde yaşadığı dünyaya uyum sağlamaya çalışan bireylerin kazanmış olduğu davranış biçimleridir, şeklinde ele almaktadır.

Tanımlamalara göre; karakterin doğuştan geldiği ve insanların sonraki yaşamlarıyla kazandıkları özellikleri içerdiği, ahlaki değerlerle kişinin hayata karşı direnme gücünü, töreler ve milli değerler doğrultusunda güçlükler karşısında yaşamını sürdürmeye çalıştığı kişisel özelliklerini ifade ettiği söylenebilir. Yani karakter, bireyin kendi kendine egemen olmasını, kendi kendisiyle uyum içinde bulunmasını sağlayan özellikleridir. Bir başka deyişle bireyin düşünüşünü, davranışlarında tutarlı ve sağlam kalabilmesini sağlayan özellikler bütünüdür ya da bireyi bir bütün olarak ele alan ve onu diğerlerinden ayıran tutum ve davranışlarıyla ilgili biricik özellikleri olarak ifade edilebilir.

İnsanın davranışlarına yön veren önemli özelliklerinden biri de değerleridir. Bireyin sağlıklı bir birey olarak toplumla bütünleşmesinde, eğitimin değer kazandırma boyutu önemli bir yer tutmaktadır. Genel olarak değerler, insan yaşamını önemli derecede etkileyen düşüncelerdir. Değer, süreklilik taşıyan ve bireyin genel karakterini biçimlendiren unsurlar olarak tanımlanabilmektedir (Coombs Richardson ve Tolson, 2005). Özgüven (1994) değeri, birey ve toplum tarafından benimsenen birleştirici olgular olarak tanımlarken, Baloğlu ve Balgamiş (2005) insanların hayata bakış açılarıyla birlikte aldıkları kararları etkileyen ilkeler olarak tanımlamışlardır. Köknel'e (2007) göre değer, soyut veya somut kavramların önemini belirlemeye yarayan soyut ifadelerken, Güngör'e (2010) göre ise değer, insanın davranışlarını yönlendirmede ve belirlemede, insanları ve olayları değerlendirmede kullandıkları ölçütlerdir. Veugelers ve Vedder (2003) ise değeri, bir şeyin iyi ya da kötü olduğuna dair olan yargılar olarak tanımlamışlardır. TDK sözlüğünde ise değer; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki tanımlamalar değer; toplum tarafından benimsenen birleştirici olgular, kişiler arası ilişkileri düzenleme, seçme, karar vermeyle ilgili ölçüleri ve insanın hayata bakış ilkelerini, dolayısıyla insanın hayatındaki iyi ya da kötü yargılarla ilgili oldukça soyut özellikleri ifade ettiği söylenebilir. Değerler çok farklı şekillerde tanımlansa da toplumdan-topluma, bireyden-bireye farklılıklar gösterse

de insan yaşamını etkileyen duygu, düşünce ve eylem standartları olarak bireyin davranışlarına rehberlik ederler ve toplum kültürüne önemli katkılar sağlarlar.

Hem karakter eğitimi hem de değerler eğitimi birbirleriyle önemli benzerlikler gösterse de esasen birbirlerinden oldukça farklı olduğunu söyleyebiliriz. Karakterin doğuştan geldiği, ancak sağlam bir karakter geliştirebilmek için, doğuştan gelen bu özelliklerin özgün eğitim ortamları gerektirdiği, özenli yaşanılan çevre, kültür, olay ve etkinlikleri seçilmesine işaret ettiği söylenebilir. Eğer bu özgün ve önemli etkinlikler, etkin çevre düzenlemeleri ile yapılırsa bireyin sağlam bir karakter, dolayısıyla kişilik özellikleri kazanabileceğini söyleyebiliriz. Bunun yanında, değerlerin de insan yaşamı ve davranışları için önemli olduğu, soyut özellikleri içerdiği, bu soyut özelliklerin yaşantı haline getirilemeden kazanılamayacağı düşünüldüğünde, Karakter kazandırma eğitimi ile ilgili aynı özgün ortam ve etkinliklerin seçilip düzenlenmesi gerektiği düşünülmelidir. Bu bağlamda karakter eğitiminin değerler eğitiminde önce geldiği, ancak birbirinden ayrılmaması gerektiği, karakter ve değerler eğitiminin bütünleştirilmesi gerektiği fikrini öneleyebiliriz. Çünkü bireylerin davranışlarına rehberlik eden bu öğeler, karakter gelişimi ve eğitimi açısından çok önemli bir görevi yerine getirecektir. Çünkü karakteri gelişen ve toplumsal değerlerle donatılmış bireyler toplumunu geliştirir ve yüceltir.

İnsanın kişiliğinin ahlaki boyutunu oluşturan karakter, kasıtlı uygulamalar ile gerçekleştirilir (Lickona, 1992). Bu kasıtlı uygulamaların asıl amacı, yetiştireceğimiz bireylere toplumsal değerlerle ilgili farkındalık ve duyarlılık oluşturma, bu değerleri bireylere kazandırma ve bu değerleri davranışa dönüştürmektir. Karakter eğitiminde amaç; iyi olanı bilme, arzu etme ve onu sağlamadır. Dolayısıyla bu doğrultuda amaç bireylere; doğruluk, dürüstlük, merhamet, adil olma, sevgi, saygı, güven, sorumluluk gibi özellikleri kazandırmaktır. Ülkemizde (MEB, 2011) de bireylere kazandırılacak karakter özellikleri doğrudan karakter eğitimi adı altında belirtilmemiş olsa da derslerin kazanımları incelendiğinde bu tür özelliklere yer verildiği görülmektedir. Ancak karakter eğitimi yerine (sevgi, saygı, doğruluk, dürüstlük, adil olma vb) özellikler ön plana çıkarılmıştır (Akyüz, 2002). Bu özellikleri kazanan bireyler toplumdaki şiddet, saygısızlık, duyarsızlık, mutsuzluk, adaletsizlik gibi duyguların giderilmesine katkıda bulunabilir. Ekşi (2004: 252) karakter eğitimini, yetişen bireylere temel insani değerleri kazandırma, onlara karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürmede yardımcı olma şeklinde tanımlamaktadır. Bu özelliklerin karakter eğitimi mi yoksa değerler eğitimi mi olduğunu ayırt edebilmek imkânsıza yakındır. Dolayısıyla karakter eğitiminin, kişinin doğumla başlayıp hayatının sonuna kadar gerek ailesi gerek okul ve gerekse diğer sosyal çevrelerin bireye kazandırdığı doğruluk, dürüstlük, hakkaniyetlilik, sorumluluk, adil olma, kendine ve başlarına saygı duyma, varlığı sevme gibi olumlu karakter özelliklerini ifade ettiği söylenebilir.

İnsanlar çeşitli amaçlar için seçim yapmak durumunda kalırlar. Yaptıkları bu seçimler, onların en iyiyi ve ideali arama düzeylerini gösterir. Adil, ahlaklı, iyi, idealist, karakterli, kişilikli ve kendini gerçekleştiren insanlar hem kendileri hem de bütün insanlık için kaygı duyabilirler. Esasen her birey, farklı bakış açılarıyla dünya, insanlık, gelecek ve birey olabilme açısından çok önemli bir yer işgal eder. Dolayısıyla ülkemiz kadar dünyanın da karakter sahibi bireylere ihtiyacı vardır. Bu yönüyle karakter gelişimi gerçekten önemli bir süreçtir. Bir çocuğun karakter gelişimi ve eğitimi, etkili eğitim etkinlikleri örneklerini gerektirir. Özellikle model almayı, yapmayı, öğrendiklerini uygulamayı, dolayısıyla hayata geçirmeyi gerektirir. Ailede başlayan karakter gelişimi, mercan gibi uygun şartlarda şekillendirip biçimlendirilerek, zamanla ışıklar saçan kişisel özelliklere dönüştürülebilir.

Değer eğitimi açısından eğitim kurumları ve paydaşları önemli kararlar almalı ve vakit kaybetmeden de bu kararlarını uygulamaya koymalıdır. Çok soyut yapıları oluşturan değerler aynı zamanda kazanılması zor olan bir süreci de içermektedir. Çünkü soyut kavram ve yapıların kazanılması da bir o kadar zor olacaktır. Değerler, topluma yön veren, nelere değer verileceğini gösteren ölçüleri, ilkeleri, kuralları, normları gösteren işaret levhalarıdır. Bu levhalar, hangi yöne gidileceğini gösteren işaretler verebilirler ancak, bu yol ve işaretlerin gerçek hayattaki asıl anlamlarını ve niyetlerini bilmeden hayata anlam katmaları çok da mümkün değildir. Bireyleri bu sığıltan kurtaracak en önemli yol, belki de karakter eğitimidir. Bireyler, değerler eğitimi yaklaşımlarıyla ilgili değerleri öğrenebilirler ancak bir bireyin değer bilincinin olmaması durumunda, karakter ve değerlerin anlamsızlığı ortaya çıkar ve birey kendi yaptıklarının anlamsızlığını yaşar. Dolayısıyla birey kendi olmaktan çıkar, iradesi ile yaşayamaz.

Yaşadıklarının anlamı, tabi olduğu kişilerin aklına tabi olmak anlamına gelir. O yüzden karakter eğitimi temelli bir değerler eğitimi anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü karakter sahibi bir kişi gerçek manada bir kişi olur.

Karakter eğitimine yönelik anlayışın ahlak eğitimi ile başladığını, karakter eğitimi ve değerler eğitimi şeklinde değişim göstererek geliştiğini ifade etmek mümkündür. Özellikle Osmanlı'nın son dönemlerinde "Maarif-i Umumiye Nizamnamesindeki "ahlak dersi" ile başladığı söylenebilir. Daha sonra 1936 İlkokul programında, "karakter eğitimi" adı altında programda yer almıştır. 1992 yılında Karakter Eğitimi Ortaklığı (The Character Education Partnership) karakter eğitiminin gerekliliği ile ilgili Aspen bildirisini yayınlamış, Boston Üniversitesi (1996) yılında karakter eğitimine kılavuzluk edecek, Karakter Eğitimi Bildirgesi yayınlamıştır. Ülkemizde de 2004-2005 yılında uygulamaya konulan İlköğretim programında, değerler eğitimi ele alınmıştır. Değer eğitiminin ve bu eğitimin hangi derslerin öğretim sürecinde verileceği, bu değerlerin nasıl verileceği ile ilgili kısa bir açıklama getirilmiş olsa da bu değerlerin nasıl kazanılacağı, kazandırılırken hangi yaklaşım, yöntem ya da tekniklerin kullanılacağı açıkça ele alınmamıştır. Ancak genel olarak belirlenen değerlerin dersler içinde, özellikle olaylardan hareketle, telkin yoluyla, ahlaki muhakeme ve analiz şeklinde verilmesi öngörüldüğü söylenebilir. Bu durumda son yıllarda daha çok değer eğitiminin önemsendiği ancak karakter eğitiminin de ihmal edildiği söylenebilir.

2.2. Değer Kazandırma Yaklaşımları

Ergün'e (1994) göre, birey için gerçek dünyada büyük bir öneme sahip olan değerler, eğitim yoluyla sistemli bir şekilde kazandırılmaktadır. Hem birey hem de toplum açısından bu denli önemli olan değerlerin, insanlara yeterince kazandırılmaması (Deveci ve Ay, 2009), değerler eğitiminin gittikçe daha çok önem kazanmasının nedeni olarak gösterilebilir. Literatürde değerlerin öğretimi ile ilgili yaklaşımların; değer aktarma, Değerleri açıklama (Değer aydınlanması), Değer analizi, Ahlaki ikilem (Muhakeme), Bütüncül yaklaşım, Değerlerin gizli (örtük) öğretimi, Eylem yoluyla değer öğrenme ve Gözlem yoluyla değer öğrenme, (Kim Suh ve Traiger, 1999; Huitt, 2004; Lovat, 2006; Doğanay, 2007), gibi yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Ancak karakter ve değer eğitimi; birtakım teknikleri öğrenerek, kitaplarını alıp sınıfta aktarım yaparak gerçekleştirilebilecek sığ bir eğitim değil temeli insana bağlı bir eğitim anlayışı olmalıdır. Yöntem ve teknikler bize yol gösterebilir, öğrencilerin ahlaki zekâsını da geliştirebilir ancak bu tür özellikleri, derslerin teorik konularıyla kazandırabilmek yeterli olmayacaktır. Çünkü insanlar yaşadıklarını öğrenir.

Değer eğitiminin bireylerin karakter gelişimi, topluma uyumu ve sağlıklı bir birey olabilmesi açısından yüzyıllardır devam ettiğini söyleyebiliriz. Yapılan bilimsel çalışmalar da değer eğitiminin içeriğinin zenginleşmesine önemli katkılar getirmiştir. Değer aktarımının temel en amacı öncelikle bireylerde toplumsal normlara, kurallara, olaylara ve bu olaylar karşısında nasıl davranılacağı ile ilgili farkındalık oluşturmaktır. Oluşturulan bu farkındalığın amacı, değerlerin bilişsel ve duyuşsal manada anlamlı hale getirilmesidir (Balci, 2008). Değerlerle ilgili bu farkındalık; değerlerin içselleştirilmesi ve bireylerin davranışlarının herhangi bir dış kontrol olmaksızın kendisine ait bir davranış olarak sergilemesine hizmet eder. Bu da bu bireylerin karakter gelişiminin daha sağlıklı olacağına önemli bir göstergesi olacaktır. Cüceloğlu (1999) bireylerin, onurlu bir yaşamın sürdürülebilmesi için davranışlarının korku ve disiplin aracılığıyla değil, değerleri merkeze alan bir eğitim anlayışıyla verilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Bundan dolayı toplumsal yaşamla ilgili bazı değerlerin özellikle ilköğretimden itibaren (Kara vd., 2014) bireylere aktarılması gerekmektedir. Bu dönemde yapılan karakter ve değerler eğitiminin, bireylerin toplumu daha ileriye taşımada etkin bir şekilde rol alan, toplumsal kurallara uyan ve vatansızlığı, milletini sevmeyi, hak ve adaleti en önemli ölçüt olarak benimseyen bireylerin yetişmesine çok önemli katkılar sağlayacağı söylenebilir. Günümüzde insanların sergilemiş oldukları yanlış davranışlarla birlikte, olumsuz tutum ve inançlara sahip olmaları, küçük yaşlarda almış oldukları değer eğitiminin etkili bir şekilde yapılamamasından kaynaklandığı söylenebilir (Dilmaç, 1999).

Eğitim kurumları, öğrencileri bir yandan akademik yönden hayata hazırlarken diğer yandan da ders içi veya ders dışı etkinliklerle çeşitli değerleri onlara kazandırmayı amaçlar (Deveci ve Ay, 2009). Kazandırılan bu değerler, toplumun değer yargılarını bir sonraki nesle aktarırken (Doğanay, 2007), aynı zamanda olumsuzluklar karşısında çözüm üreten, diğer insanlara ve canlılara karşı daha duyarlı

olan, toplumsal yaşamdaki sosyal ilişkileri daha fazla geliştirilmiş bireylerin yetiştirilmesine önemli katkılar sağlar. Tozlu (1992) değerlerin bireyleri bir arada tutma ve birlikte yaşama kültürünü oluşturma noktasında büyük bir öneme sahip olduğunu ifade etmiştir.

2.3. Milli Bayram Kutlamaları, Karakter ve Değerler Eğitimi

Milli bayramların dayandığı temel gerçeklik tarihi olaylardır. Milli Kurtuluş Savaşı, yurdumuzu işgal etmiş ve Büyük Türk Milletini esaret altına almaya çalışan sömürge güçlere karşı verilmiş büyük bir destandır. Türk Milleti bu destanla haklı ve büyük bir zafer kazanmıştır. Bu büyük zaferi kazanan her kim olursa olsun, coşkulu bayramlarla kutlaması da haktır. Türk Milleti de bu zaferini milli bayramlarla kutlamaktadır. Milletlerin, milli bayram ve kutlamaları, çok zor şartlarda verilen bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin genç nesillere hatırlatılması, kendi coğrafyasında hür ve bağımsız bir devletin kurulması, sayıları yüz binlerle ifade edilen şehit veya gazilerin bir kere daha anılmasıdır. Büyük Türk Milleti de milletinin son ve yıkılmaz kalesi olan Türkiye Cumhuriyeti devletini kurmuş bir millet olarak, bu mücadeleyi vermiş olan kahramanlarını her defasında hatırlamak ve gençlerin karakterlerinde bu şahsiyetleri oluşturmalarına zemin hazırlamak üzere bu bayramları kutlamalıdır.

Milli Bayramlar denilince akla öncelikle okullar akla gelir. Bu bayramlarda okullar, caddeler, sokaklar, evler süslenir, kutlama programları düzenlenir, kahramanlık destanları anlatılır, şiirler okunur, tiyatro gösterileri yapılır, oyunlar oynanır. Büyük Atatürk ve O'nun şahsında şehitlerimiz ve kahraman gazilerimiz anısına bir dakikalık saygı duruşunda bulunulur. Türk Ordusu'nun kazandığı zaferler kutlanır. Vatanları ve namusları uğruna, canlarını feda edenler hatırlanır. Bu kutlamalarla, Türk Milletinin birlik ve beraberliği hatırlatılır, ülkeyi bölüp parçalamaya çalışan iç ve dış düşmanlara hep beraber karşı çıkılır. Çocuklarımıza milli şahsiyet ve değer kazandırma yolunda çok özel ve çok özgün yaşantılar yaşatılır. Milli birlik ve beraberliğimizin çok önemli bir simgesi ve sembolü olan milli bayramlarımızla, vatan, millet ve milli kahramanlar sevgisi, milli kahramanlarımız ve bayrak saygısı, hürriyet ve bağımsızlık algısı, birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma duygusu gibi çok önemli değerler kazandırılır. Milli bayramlarımız yok sayılır, bu tür kutlamalar yapılmazsa milli değerlerimiz yok olur gider. Bunları yok saymak da vatan hainliği ile eşdeğerdir.

Karakter ve değerler eğitimi sürecinde, özellikle okullarda en önemli sorumluluk hiç kuşku yok ki öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin bu sorumluluklarını yerine getirirken, ahlaki bir sorumluluk taşımaları, neyin iyi veya kötü olduğunu çocuklarımıza öğretmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin bu görevlerini yaparken değer kazandırma eğitiminin içeriğini bilmeleri, iyi bir değer eğitimcisi ve rol model olmaları gerekmektedir. Bunun yanında, öğrencilerini sevme, onlara saygı duyma, hoşgörülü olma, sıcak, samimi, kibar ve içten davranma, adil olma gibi görevleri, en temel sorumluluklarıdır. Değerler eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların; öğretmenlerin, değer eğitiminde yeterli içerik bilgisine sahip olmadıkları, uygulamada problemlerle karşılaştıkları ve değer eğitimi etkinliklerinin de genellikle öğretmen merkezli olduğu (Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013; Dilmaç, Kurtdede-Fidan, 2013; Aktepe ve Yel, 2009; Bozgeyikli ve Çıkılı, 2008; Sarı, 2005; Akbaş, 2004) sonuçlarını vurgulaması, bunun önemli bir handikap olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla karakter ve değerler eğitimindeki bu handikapları ortadan kaldırmamız gerekmektedir.

Karakter ve değerler eğitiminde önemli yaklaşımlardan biri de değerleri eylem ve gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda öğrencilerin yaparak, yaşayarak, öğrenmelerini sağlayacak sosyal etkinlikler düzenlenmesi üzerinde durulmaktadır. Öğrencilerin değerleri yaşaması ve uygulaması, sonuçlarını değerlendirebilmesi, değerlerin kazandırılmasında önemli bir adım olacaktır. Yaşanılan ya da yaşatılan bu değerlerin, bireyler tarafından kabullenilmesi ve davranışa dönüştürülebilmesi, ilgili değerlerin bireyin kendi yaşamındaki etkilerini görmesini, olumlu ya da olumsuz yönlerinin de farkına varmasını sağlayacak, yaşantısıyla ve düşünceleriyle özdeşleştirmesini kolaylaştıracaktır. Bu nedenle, değerleri kazandırmaya veya geliştirmeye çalışırken bireylerin yaş ve seviyelerine uygun olarak ilgili değerlerin gerçek yaşamdaki etkilerini görebilmelerinin ve yaşayabilmelerinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca çocuklar, sosyal davranışlarının birçoğunu çevrelerindeki sosyal yaşamı gözlemleyerek ve model alarak kazanırlar. Bu durumda model aldıkları kişiler; öğretmen, anne, baba, arkadaşları, bu etkinliklere katılacak olan devlet görevlileri olabilecektir.

Burada eğitimcilerle düşen görev, öğrencilerin model aldıkları kişilerin olumlu değerlerini ön plana çıkarmak, bu değerleri içselleştirilmelerine yardımcı olmaktır (Tahiroğlu, 2014). Dolayısıyla bu tür kutlamalar, çok güzel bir şekilde gerçekleştirilirse, çocuklarımızın karakter gelişimine ve milli değerleri kazanmasına çok önemli katkı sağlayacaktır. Milli birlik ve bütünlük içinde, hür ve bağımsız olarak yaşama duygu ve düşüncelerini geliştirecek, vatani ve milletini seven, bayrağına saygı duyan, sevgi ve saygı içinde, önce vatanım ve milletim sonra da kendim diyebilecek, karakterli bireylerin yetişmesini sağlayacaktır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Araştırma, nitel araştırma desenleri içinde değerlendirilen fenomenolojik araştırma desenine göre gerçekleştirilmiş bir çalışmadır. Fenomenolojik (olgubilim) araştırmalar; bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yükledikleri anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu tür araştırmalarda, bilinen bazı olguların daha iyi tanımlanması, anlaşılması ve açıklanması amaçlanır. Bu amaçla olgular tümevarımsal bir anlayışla ele alınır, olgular kavramlar ve temalar doğrultusunda doğrudan alıntılarla anlamlandırılır.

3.2. Evren-Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2019-2020 öğretim yılı güz dönemi, 3. ve 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim dalları sınıflarında öğrenim gören, veri toplama aracını cevaplamaya gönüllü katılım gösteren ve içtenlikle cevaplayan, cevapları yeterli olduğu düşünülen, 24 öğretmen aday öğrenci oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilmiş olan yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan anket formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış anket formu Sarantakos'a göre (2005), kapalı ve açık uçlu soruları içeren, biçimsel olarak yapılandırılmamış ve yapılandırılmış anket arasında yer alan bir anket türüdür.

Bu çalışmada, araştırma çalışma grubunun cevapladığı sorular aşağıdadır.

1. Milli Bayramlarda yapılan (Günün önemini belirten etkili konuşmalar, şiir, marş okuma ile ilgili sorumluluk verme ve okuma, gösteriler, çeşitli oyunlar-yarışmalar vb etkinlikler) kutlamaların karakter ve değer eğitimi açısından önemli olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız neden böyle düşündüğünüzü açıklayınız.
2. Milli bayramlarda yapılan bu kutlamaların karakter eğitimi açısından etkili olacağını düşünüyorsanız nasıl etkili olacağını belirtiniz.
3. Milli bayramlarda yapılan bu kutlamaların hangi değerlerin kazanılmasında etkili olacağını düşünüyorsunuz? Milli Bayramlardaki kutlamalarının çocuklarda geliştireceği milli değerler neler olabilir?

3.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizi, araştırmacının yaratıcılığı doğrultusunda verilerin çeşitliliğini artırmak ve zenginleştirmek anlamına gelir. Başka bir anlamda veri analizi, bireylerin olgulara verdikleri anlamları dışarıya aktarma süreci anlamına da gelmekte olup, bireylerin olgularla ilgili olarak ne söylediğini, araştırmacının bunlardan ne anladığını ve gördüğünü anlama, birleştirme ve yorumlamasını içerir (Merriam, 1998). Bu çalışmada toplanan veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına imkân sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227; Wolcott, 1994). Bu çalışmada toplanan veriler öncelikle betimsel bir anlayışla ele alınmış, daha sonra da bazı temalar ve temalar arası ilişkiler belirlenmiştir. Buna göre veri analizinde öncelikle veriler kodlanmış, sonra temalar ve temalar arası ilişkiler kurulmuş ve daha sonra da bulguların tanımlanması ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir. Özellikle verilerin tanımlanması ve

yorumlanması aşamasında; nitel değerlendirmelerde doğrudan alıntılar bireylerin düşüncelerini olduğu gibi yansıtmada etkili olacağına düşünüldüğü için (Yin, 1994) elde edilen bulgular birinci elden olduğu gibi okuyucuya (Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde kodlanarak) sunulmuş, bulgularla ilgili neden-sonuç ilişkileri kurulmuş, önemli açıklamalarda ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, araştırma soruları doğrultusunda analiz edilerek, tablolar halinde sunulmuş, gerekli açıklamalar, yorumlamalar ve değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.1. Milli Bayramlarda Yapılan Kutlama Etkinliklerinin Karakter ve Değerler Eğitimi Açısından Önemi ile İlgili Görüşler

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğretmen adaylarına sorulan ilk soru, milli bayramlarımızda yapılan kutlama etkinliklerinin karakter ve değerler eğitimi açısından önemi olmuştur. Veri toplama aracına, öğretmen adaylarının vermiş oldukları cevaplara ilişkin kodlamalar ve bu kodlamaların aldıkları atıflar (yükleme) tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin karakter ve değerler eğitimi açısından önemli olma nedenleri

Karakter ve değerler eğitimi açısından önemli olduğunu düşünme durumu	Önem nedeni	Atıf sayısı	% Yüzde
Önemlidir	Milli değerleri kazanma	14	58
	Geçmişini hatırlama, milli kahramanları anma ve geleceğe hazırlık	10	42
	Vatan ve millet sevgisi	9	38
	Birey olma (kendine güvenen, örnek vatandaş)	8	33
	Milli kimlik, aidiyet duygusu, milli duygular	8	33
	Sorumluluk duygusu	6	25
	Milli Birlik ve beraberlik	4	17
	Milli kültür	4	17

Tablo 1 incelendiğinde, bütün öğretmen adayı öğrencilerin, milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin karakter ve değerler eğitimi açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Önemli olma nedenlerini belirtirken de en önemli nedeni (%58) oranında milli değerleri kazanma olarak belirtirken, hemen arkasından (%42) ile geçmişini hatırlama, milli kahramanları anma ve geleceğe hazırlık olduğunu belirtmişlerdir. Önem nedeni olarak en az atıfta buldukları kategoriler ise milli kültür ve milli birlik-beraberlik (%17) olmuştur. Görülüyor ki milli bayramlarımızdaki kutlama etkinliklerinin gerçekleştirilmesi gerektiğinin bütün katılımcılar tarafından ifade edilmesi, bu kutlama etkinliklerinin unutturulmaması gerektiğini, aksine daha bilinçli, bazı kazanımları gerçekleştirmeye yönelik olarak odaklanmış kutlamalara yönlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Milli bayramlardaki kutlama etkinliklerinin neden önemli olduğuna dair bazı öğrenci görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Bu kutlamaların karakter ve değer eğitimi açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle Milli değerlerimizi kazanma, milli kahramanlarımızı anma, onların bu mücadeleyi nasıl verdiklerini anlama ve özellikle bu kutlamalarda görev alarak bu görevleri isteyerek yerine getirme sorumluluk bilincini geliştirir. Bu özelliklere sahip olan bir çocuk, şahsiyetli, vatanını ve milletini seven bir çocuk olur.

Ö10: Evet bence bu çok önemlidir. Milli bayramlar bizim milli kültürümüzdür. Bu bayramlarda okunan marşlar, şiirler, okuma metinleri kendi milli değerlerimizi taşır ve bu değerlerimizi içselleştirmeyi sağlar. Bu da çocuğun iyi bir insan olması yönünde katkı sağlar.

4.2. Milli Bayramlarda Yapılan Kutlama Etkinliklerinin Karakter Eğitimi Nasıl Etkili Olacağı ile İlgili Görüşler

Öğretmen adaylarına yöneltilen bir başka soru da milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin, karakter eğitimi açısından etkili olup olmayacağı sorusudur. Bu soruya verilen cevaplar ve bu cevaplarla ilgili yapılan kodlamalar ile aldıkları atıf sayıları tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin karakter eğitiminde etkili olma durumu

Karakter eğitiminde etkili olma durumu	Atıf sayısı	% Yüzde
Milli kimlik/Millî bilinç	17	71
Sorumluluk bilinci, özgüven, duyarlılık	16	67
Vatan-millet sevgisi,	13	54
Millî birlik ve beraberlik	10	42
Mensubiyet duygusu, millî duygular	8	33
Geçmiş ve gelecek bilinci	7	29
Millî değer/kültür bilinci	7	29
Yardımlaşma/dayanışma, hoşgörü	5	21
Ahlaklı olma	4	17
Hak, adalet duygusu	3	13
Onurlu ve bağımsız olma	3	13
Model alma	2	9
Fedakârlık	2	9

Tablo 2 de görüldüğü üzere, öğretmen adayları milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin, karakter eğitiminde etkili olma durumunu ilk olarak, milli kimlik/millî bilinç kazandırma (%71) açısından etkili olduğunu belirtmişlerdir. Sorumlu, özgüvenli ve duyarlı (%67) bir birey olma, daha sonra da vatan ve millet sevgisi (%54) etkili olacağını belirtmişlerdir. En düşük etkili olma durumunu ise model alma ve fedakârlık (%9) gibi karakter durumlarına vurgu yapmışlardır. Dolayısıyla bu özelliklere sahip olacak bireylerin daha karakterli bireyler olacağı görüşüne sahip oldukları söylenebilir. Bu konudaki bazı öğrenci görüşleri de aşağıdaki gibidir:

Ö8: Karakter eğitiminde etkili olur. Bu kutlama etkinlikleri, çocuklarda özgüven duygusunu geliştirir. Bu çalışmaların ekip çalışması şeklinde yapılması, yardımlaşma-dayanışma duygusu, sorumluluk duygularını geliştirir. Vatani-milletini seven bireyler olarak yetişmelerini sağlar. Bu etkinlikler doğal ortamlarda, doğal olarak millî duyguları yaşamalarını sağlar. Bu da sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerine çok büyük katkı sağlar.

Ö15: Evet etkili olacağını düşünüyorum. Bireylerin millî duygularını artırarak, millî kimlik gelişimi sağlar. Onurlu, şerefli, başını eğmeyen karakterli kişiler olur.

4.3. Milli Bayramlarda Yapılan Kutlama Etkinliklerinin Kazandıracığı Değerlerle İlgili Görüşler

Millî bayramlarımızda yapılan kutlama etkinlikleri sonucu kazanılabilecek değerlerle ilgili öğretmen adayı görüşleri, bu görüşlere ilişkin kodlamalar ve bu kodlamaların aldıkları atıflar tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Milli bayramlarda yapılan kutlama etkinlikleri sonucu kazanılacak değerler

Kazanılacağı düşünülen genel değerler	Atıf Sayısı	% Yüzde	Kazanılacağı düşünülen millî değerler	Atıf sayısı	% Yüzde
Saygı	10	42	Vatanserverlik	18	75
Sevgi	9	38	Millet sevgisi	11	46
Sorumluluk	9	38	Millî kimlik/Millî şuur	7	29
Yardımserverlik	5	21	Tarih bilinci/geçmiş	7	29
Bağımsızlık	3	13	Bayrak saygısı	6	25
Hoşgörü	3	13	Millî kahramanları tanıma/anlama	6	25
Duyarlılık	3	13	Millî birlik ve beraberlik	5	21
Sabır	1	4	Dil bilinci	3	13
Dostluk	1	4	Din bilinci	2	9
Çalışkanlık	1	4	Millî marşımıza saygı	2	9
Fedakârlık	1	4			
Empati anlayış	1	4			
Barış	1	4			

Tablo 3 millî bayramlarda yapılan etkinliklerin, çocuklara kazandıracığı değerleri göstermektedir. Tablo, temel (kök) değerler ve millî değerler şeklinde yapılandırılmıştır. Öğretmen adayı öğrenciler, bu etkinliklerde kazanılabilecek 14 temel (kök) değere vurgu yapmışlardır. Bu değerlerden öncelikle; saygı (%42), sevgi (%38) ve sorumluluk (%38) gibi değerlere en çok vurguyu yapmışlardır. En az

vurgu yaptıkları değerler ise sabır, çalışkanlık, fedakârlık, empatik anlayış, barış (%4) gibi değerler olmuştur. Tabloda vurgu yapılan ikinci kategorideki değerler ise milli değerlerdir. Öğretmen aday öğrenciler bu etkinliklerle kazanılabilecek 10 adet milli değeri ön plana çıkarmışlardır. Bu değerlerden en fazla atıfta buldukları milli değer vatanseverlik (%75) olmuştur. Millet sevgisi (%46), Milli şuur ve tarih bilinci (%29) azımsanmayacak düzeyde yapılan vurgular olmuştur. Bu kategoride en az atıfta alan ya da yükleme yapılan milli değerler ise Milli marşımıza saygı ve din bilinci (%9) olmuştur. Bu da gösteriyor ki milli bayramlarımızda yapılan kutlamalar çok önemli değerleri ve milli değerlerimizi kazandırmada etkili olacaktır. Eğer bu kutlamalar daha amaçlı ve bilinçli yapılırsa milli ve manevi değerlerimizi kazandırmada oldukça etkili olabilecektir. Bu konudaki bazı öğrenci görüşleri de şöyledir:

Ö18: Elbette etkili olacağını düşünüyorum. Vatanseverlik, milletini sevme, sorumluluk duygusu, duyarlılık, çalışkanlık, yardımlaşma duygusu bu tür etkinliklerle kazanılabilecek değerlerdir. Yapılan etkinlikleri yaşayan çocuk, bu milli değerlerin farkında olacak ve içselleştirecektir.

Ö20: Tarihimizde yaşanmış olan olayların günümüzde de unutulmamasını sağlayan bu tür etkinlikler, o tarihi olayları yaşamış büyüklerimizi, kahramanlarımızı, o olayları hangi şartlarda yaşadıklarını bize hatırlatır ve yaşatır. Bu da milli ve tarihi değerlerimizin kazanılmasını sağlar. Aynı zamanda sevgi, saygı, fedakârlık gibi değerleri de kazandırır.

5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin, çocukların karakter gelişimi ve değerler eğitimine etkisi belirlenmeye çalışılan bu araştırmada ulaşılan ilk sonuç, bu tür etkinliklerin karakter ve değer eğitimine önemli etkileri olacağı görüşüdür. Katılımcıların tümünün kutlama etkinliklerinin önemli olduğunu savdukları ve bunun nedenlerini belirttikleri görüşleri (tablo 1) de yer almaktadır. Öğretmen adayları, milli bayramlardaki etkinliklerin neden önemli olduğu ile ilgili görüşleri; milli değerleri kazanma (%58) geçmişi hatırlama, milli kahramanları anma (%42) ve vatan ve millet sevgisi (%38) en önemli üç neden olarak belirtmişlerdir. Bunların yanında; birey olma (kendine güvenen, örnek birey) ve milli kimlik, aidiyet duygusu, milli duygular ve sorumluluk kazanma gibi durumlar da önemsenmiştir. En az önemsenen durumlar ise milli kültür (%17) ve milli birlik-beraberlik (%17) olmuştur.

Araştırmadan elde edilen bir başka sonuç da bu kutlama etkinliklerinin karakter eğitiminde etkili olma durumuyla ilgili öğretmen aday görüşleridir (Tablo 2). Öğretmen aday öğrenciler; milli bayramlarda yapılan kutlama etkinliklerinin, milli kimlik/milli bilinç kazandırma (%71) açısından etkili olduğunu belirtmişlerdir. Sorumlu, özgüvenli ve duyarlı bir birey olma (%67) ve daha sonra da vatan-millet sevgisi, milli birlik-beraberlik (%54) ve milli birlik ve beraberlik (%42) açısından etkili olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca mensubiyet duygusu, milli duygular, milli değerleri kazanma, milli kültür bilinci, sorumluluk, yardımseverlik, hak arayışı, adaletli olma gibi durumlara da vurgu yapmışlardır. En düşük etkili olma durumunu ise model alma (%9) ve fedakârlık (%9) gibi karakter özellikleri ile açıklamışlardır.

Araştırmada ulaşılan bir başka sonuç, bu etkinliklerde kazanılabilecek temel ve milli değerlerle ilgilidir (Tablo 3). Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adayları 14 temel (kök) değere vurgu yapmışlardır. Bu değerlerden öncelikle; saygı (%42), sevgi (%38) ve sorumluluk (%38) gibi değerlere en çok vurgu yapmışlardır. En az vurgu yaptıkları değerler ise sabır, çalışkanlık, fedakârlık, empatik anlayış, barış (%4) gibi değerler olmuştur. Ayrıca, kazanılacak milli değerlerin sayısı ise 10 adet olarak kodlanmıştır. Bu değerlerden en fazla atıfta bulunulan milli değer vatanseverlik (%75) olmuştur. Millet sevgisi (%46), Milli şuur ve tarih bilinci (%29) azımsanmayacak düzeyde yapılan vurgular olmuştur. Bu kategoride en az atıfta alan ya da yükleme yapılan milli değerler ise Milli marşımıza saygı ve din bilinci (%9) olmuştur.

Karakter ve değerler eğitimi literatürde; karakter eğitimi, değerler eğitimi, ahlak eğitimi gibi kavramlarla ifade edilirken çoğu kez de eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Değerler, bireyleri ve toplumu bir arada tutan soyut yapı, ilke, norm ve kuralları ifade ederken, değerler eğitimi bu ilke, kural, norm ve yapıların kazandırılmasını hedefler. Karakter ise bireyin doğuştan getirdiği özellikleri,

bireyi birey yapan ve onu diğer bireylerden ayıran temel özellikleri ifade ederken, karakter eğitimi ise bireylerin doğuştan getirdiği ve kendilerine has olan özelliklerinin optimum bir düzeyde geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesini hedefler. Açıklan da karakter eğitimi ile değer eğitimi farkını şu şekilde ifade eder: “Karakter gelişimi, değerler eğitiminin aksine, eklemek, çocuğu boş bir kap gibi doldurmak yerine, var olan fitrattan hareket etmeyi tercih etmektir şeklinde açıklamaktadır (aytacacikalin.com). Değer eğitiminde; bireylerin değerlerle birlikte yaşaması, sağlam karakterli bireyler olarak yetişmesi, arzu edilen, istenilen davranışların kazandırılması söz konusudur. Oysa karakter eğitimi ve gelişimi açısından yapılması gereken bireyin var olan özelliklerini geliştirmektir. Yani doğuştan getirilen özellikleri keşfetmek, keşfedilen bu nitelikleri geliştirmek, bu niteliklerin farkındalığını artırmak ve bireyin kendisini tanıması ve gerçekleştirmesini sağlamak amaçlanır. Bu doğrultuda bireyin var olan özelliklerinden hareket edilir. Oysa değer eğitiminde bireyin sahip olmadığı bir özellik kazandırılmaya çalışılır. Bu yönüyle değerler eğitimi soyut ve daha zor bir süreci gerektirir. Karakter eğitimi ve gelişimi açısından bireye olumlu çevre şartları sağlandığı sürece var olan özellikleri gelişecek, bu gelişim doğal olarak değerlerin kazanılmasına da olumlu bir kaynak sağlayacaktır. Burada asıl olan karakter ve değer eğitiminin birlikte ele alınması ve bütünleştirilmesidir. Çünkü değerler dini, milli, sanatsal, evrensel olarak çok çeşitli şekillerde ortaya çıkabilirler ve zaman içinde değişkenlik gösterebilirler. Bu yüzden değerlerin nasıl kazanılacağına öğretme sürecinde kullanılması, etkinliklerin çocukların gerçek yaşamlarıyla bütünleştirilerek verilmesi, değerler eğitimiyle hedeflenen davranışların kazanılması sürecini kolaylaştıracaktır ancak bu süreç gerçek bir karakter eğitime yeterince hizmet etmeyecektir. Bu bakımdan karakter eğitimi yaklaşımı, soyut kurallar olarak sunulan ve kazandırılmaya çalışılan değer eğitimi yaklaşımından daha etkili olacaktır. Aslında insanlar karakterleri ile tanınır, sergiledikleri davranışlarıyla da anlam kazanırlar.

İnsanın doğuştan getirdiği özelliklerinin, uygun ortamlar sağlandığında, sabit ve istikrarlı hale gelebileceği söylenebilir. Yani sağlam bir irade için insan karakterinin gelişmesi gerekir. Çünkü karakter, aile eğitimine her adımda destek olan okul eğitimiyle bütünleştiğinde ve ona özgün alternatifler sunulduğunda daha iyi gelişen ve gerçekleşen bir özelliktir. Bu bağlamda milli bayramlarımızda sunulan bu özgün ve alternatif etkinlikler çocuğun karakterini sağlamlaştıracak, karakterin temel yapı taşları olan değerlerin de daha etkili bir şekilde kazanılmasına katkıda bulunacaktır. Bu değerleri içselleştiren bireyler, milli ve evrensel düzeyde ahlaki değerleri kazanacaklar, daha sağlıklı, kaliteli ve etkili bireyler olacaklardır. Bu bireyler de iyi düşünen, iyi hisseden, iyi davranan bireyler olabileceklerdir.

Aile, karakter ve değerler eğitiminin en önemli paydaşlarından biridir. Milli bayram etkinliklerinin aile, okul ve diğer çevre ortamlarıyla tutarlık gösterecek şekilde bütünleştirilmesi, karakter ve değerler eğitiminin etkili olarak gerçekleşebilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Bu ortamlarda güzel değerlerimizi ön plana çıkarmak, onları konuşmak, onları yaşamak ve kutlamak çok önemli bir değer kazanımı olacaktır. Değerler eğitimin örtük olarak bu tür etkinliklerle daima vurgulanması, yaşanması, bilgi kaynağı olarak sunulması gerçek bir karakter ve değerler eğitimi kaynağı olacaktır.

KAYNAKÇA

Açıklan, A. <http://aytacacikalin.com/degerler-egitiminden-ote-karakter-gelisimi/> adresinden alınmıştır.

Adler, A. (1973). İnsan tabiatını tanıma. (A. Yörükhan, Çev.). Ankara: Tur Yayıncılık.

Aktepe, V., & Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607-622.

Akyüz, Y. (2002). Başlangıcından 2002'ye Türk eğitim tarihi. İstanbul: Alfa Yayınları.

Balcı, E. Ç. (2009). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi adil olma değerinin öğretiminde, çoklu zekâ kuramının uygulanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Baloğlu, M., & Balgalmış, E. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin öz-değerlerinin betimlenmesi: Tokat ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 19-31.

- Cohen, L., Manion, L. ve Marrison, K. (2007). Research methods in education. 638p, London-New York.
- Coombs Richardson R, and Tolson, H. (2005). A comparison of values rankings for selected American and Australian teachers. Journal of Research in International Education, 4, 263-277.
- Cüceloğlu, D. (1999). Anlamli ve coşkulu bir yaşam için savaşı. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çengelci, T., Hancı, B. & Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. Değerler Eğitimi Dergisi, 11(25), 33-56.
- Deveci, H. & Ay, T. S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(6), 167-181.
- Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. & Çıkkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Değerler Eğitimi Dergisi, 6(16), 69-91.
- Doğanay, A. (2007). Değerler Eğitimi. C. Öztürk (Ed.). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırıcı Bir Yaklaşım. (3.basım). Ankara: Pegem-A Yayıncılık, ss.255-286.
- Durmuş, A. (2011). Çocukta özgüven gelişimi ve karakter eğitimi. İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Dilmaç, B. (1999). İnsanca değerler eğitimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ekşi, H. (2004). Karakter eğitimi nedir? Ve Niçin karakter eğitimi? H. Işlak ve A. Durmuş (Der), Kara tahtayı aşmak öğrenci merkezli öğretmenlik içinde (s.251-272), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ergün, M. (1994). Eğitim sosyolojisine giriş. (Eğitim ve Toplum). Ankara: Ocak Yayınları.
- Erinç, S. (1995). Sanat eğitiminde felsefe, felsefe açısından eğitim ve Türkiye’de eğitim. İstanbul.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2006). How to design and evaluate research in education. McGrawHill International Edition, 620p, New York.
- Giorgi, A. P. & Giorgi, B. (2003). Phenomenology. Smith, J. A. (Ed.), Qualitative Psychology (165178). Sage Publications, London.
- Huitt, W. (2004). Values Educational Psycho-logy Interactive. Valdosta State University. Retrieved September, 04, 2011 from <http://chiron.valdosta.edu/whuitt/col/affsys/values.html> adresinden alınmıştır.
- Kim Suh, B. & Traiger, J. (1999). Teaching values through elementary social studies and literature curricula. Education. 119 (4), Retrieved July 21, 2009 from <http://www.questia.com> adresinden alınmıştır.
- Köknel, Ö. (2007). Çatışan değerlerimiz. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kurtdede Fidan, N. (2013). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi: Nitel bir araştırma. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(3), 361-388.
- Lincona, T. (1992). The educating for teacher (How our school can teach respect and responsibility. (Akt: S. Z. Genç: Karakter ve Değer Eğitimi, 2019). New York: Bantam Books.
- Lovat, T. (2006). Values education and ‘doing well’ in school. Address to the Australian Council of State School Organizations (ACCSO), Melbourne, 26 October. Retrieved July, 19, 2008 from www.valuesineducation.org.aupdflovat061026.pdf adresinden alınmıştır.
- MEB, (2005). İlkokul programı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Milli Eğitim Yayınevi, Ankara.
- MEB. (2011). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354> adresinden alınmıştır.
- Merriam, S. B. (1998). Qualitative Research and Case Study Applications in Education. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). An expanded source book qualitative data analysis. Sage, Publications, 338s, California. Silverman, D. Doing Qualitative Research. Sage Publication, London, 395p.
- Özgüven, İ. E. (1994). Psikolojik testler. Ankara: Yeni Doğu Matbaası.
- Püsküllüğü, A. (1995). Türkçe Sözlük. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sarantakos, S. (2005). Social research. Basingstoke. Palgrave Macmillan, 464p, Australia.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitim Fakültesi örneği. Değerler Eğitimi Dergisi, 3(10), 73-88.
- Silverman, D. (2005). Doing Qualitative Research. Sage Publication, 395p.
- Sims, M. (2003). Value-Based Education For Pre-Service Students in Children and Family Studies. Journal of Edu-cational Enquiry, 4, (1) pp. 68-79. Retrieved July, 04, 2008 from www.literacy.unisa.edu.au/jee/Papers/JEEVol4No1/Paper%205.pdf adresinden alınmıştır
- Tahiroğlu, M. (2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitimi Etkinlik Örnekleri: İlkokul 4. Sınıf. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi, Ankara: Pegem-A Yayıncılık, ss.339-366.
- TDK (2014). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK, (2018). <http://tdkterim.gov.tr> adresinden alınmıştır.
- Tozlu, N. (1992). Eğitim problemlerimiz üzerine düşünceler. Van: YYÜ Eğitim Fakültesi.
- Veugelers, W., & Vedder, P. (2003). Values in teaching. Teachers and Teaching: Theory and Practice, 9, 377-389.
- Wolcott, H. F. (1994). Transforming qualitative data:Description, analysis and interpretation. Newbury Park,CA: Sage.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.366.
- Yin, R. K. (1994). Case Study Research Design and Methods. SAGE Publications.